

ИЗУМИТЕЛНИЯТ МОРИС И НЕГОВИТЕ ОБРАЗОВАНИ ГРИЗАЧИ

АО

**TERRY PRATCHETT
THE AMAZING MAURICE
AND HIS EDUCATED RODENTS**

© Terry and Lyn Pratchett, 2001

First published in 2001

by Random House Children's Publishers UK which is
part of the Penguin Random House group of companies

illustrations copyright © David Wyatt

DISCWORLD® is a trade mark registered by Terry Pratchett

All rights reserved.

Тази творба е художествено произведение. Описаните имена, персонажи, места и случки са продукт на въображението на автора. Всички изказвания, случки, описания, информация и материали от всякакъв друг вид, съдържащи се в произведението, са само и единствено с цел забавление и не трябва да се разчита на тяхната точност, нито да бъдат правени опити да бъдат възпроизведени, тъй като това може да доведе до наранявания. Всички права запазени. Никаква част от тази книга не може да бъде ползвана или възпроизвеждана без изричното знание и писменото позволение на издателя.

**ИЗУМИТЕЛНИЯТ МОРИС
И НЕГОВИТЕ ОБРАЗОВАНИ ГРИЗАЧИ**

© Архонт – О, 2023

Всички права запазени.

Автор: © Тери Пратчет

Илюстрации: © Дейвид Уайтъ

Превод: © Катя Анчева

Коректор: Венелин Проиков, Лора Бранева

Предпечат: Студиото на А

Издател: Архонт – О

Английска, второ издание

ISBN 978-954-422-124-9

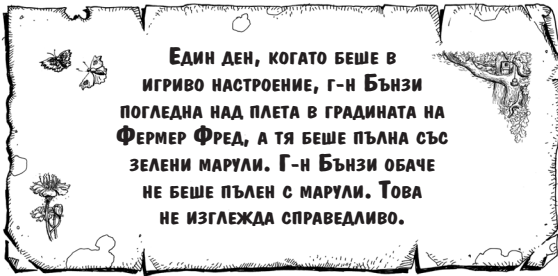
ТЕРИ ПРАГЧЕТ

**ИЗУМИТЕЛНИЯТ МОРИС
И НЕГОВИТЕ ОБРАЗОВАНИ ГРИЗАЧИ**

София, 2023

*На Д'нис, за точната книга
в точния момент.*

ГЛАВА 1

Из „Г-н Бънзи приключенията“

Плъхове!
Те преследваха кучетата и хапеха котките, те...

Но имаше и нещо друго. Изумителният Морис каза, че това е просто приказка за хора и плъхове. И трудното в нея било да се различи кои са хората и кои – плъховете.

Но пък Злобина Грим заяви, че това е приказка за приказките.

Всичко започна – *част* от всичко започна – в пощенската кола, която се изкачваше в планините откъм далечните градове в равнината.

Кочияшът не обичаше тази част от пътуването. Пътят се виеше през гори и планини по ронлив терен. Сред дърветата тегнеха дебели сенки. Понякога му се струваше, че разни неща следват колата и умело се крият от погледа му. Това го изнервяше.

А на *това* пътуване най-изнервящото беше, че долавяше гласове. Беше сигурен. Идваха иззад гърба му, от покрива на фургона, а там нямаше нищо освен големите мушамени пощенски чували и багажа на младежа. Но в определени моменти беше сигурен, че шепнат пискливи гласчета.

Засега имаше само един пътник. Светлокос младеж, който седеше в клатушкация се фургон и четеше книга. Четеше бавно и на глас, като движеше пръст по редовете.

– Уббервалд – прочете той.

– Казва се Юбервалд – обади се тъничък, писклив, но много ясен глас. – Точките го правят нещо като дълго „юо“. Но се справяш добре.

– Тъюообервалд?

– *Даже и* с произношението може да се прекали, хлапе – чу се друг глас, който звучеше полусънено. – Ама знаеш ли кое му е най-хубавото на Юбервалд? Че е много, много далече от Сто Лат. Много далече от Псевдополис. Много далече от *всякъде*, където Капитанът на Стражата се е заканил живи да ни свари, ако пак ни зърне. И не е твърде популярно място. Кофти пътища. Куп планини. Хората не обикалят кой знае колко тук горе. Тъй че новините не пътуват много бързо, схващаш ли? И няма полицаи. Хлапе, тук можем да направим *състояние!*

– Морис? – внимателно подхвана момчето.

– Какво, хлапе?

– Нали не мислиш, че това, дето го правим, е, така де... *непочтено*, а?

Настъпи пауза, преди гласът да отвърне:

– В какъв смисъл *непочтено*?

– Ами... взимаме им парите, Морис. – Фургонът се люшна и подскочи над един трап.

– Да – съгласи се невидимият Морис, – но въпросът, който трябва да си зададеш, е от *кого* взимаме парите всъщност.

– Ами... обикновено от кмета или от Градския съвет или от други такива.

– Правилно. А това значи, че са... какво? Казвал съм ти го и преди.

– Ъ-ъ...

– *Прави-тел-ствени пари*, хлапе – търпеливо рече невидимият. – Хайде, кажи го! *Прави-тел-ствени пари*.

– *Прави-тел-ствени пари* – послушно повтори момчето.

– Правилно! А какво правят правителствата с парите?

– Ъ-ъ, те...

– Те плащат на войници – натърти Морис. – Водят войни. Всъщност вероятно сме предотвратили много войни, като взимаме парите и ги влагаме там, където не могат да навредят. Ако се замислят над това, ще ни издигнат паметници.

– Някои от онези градове изглеждаха много бедни, Морис – колебливо изтъкна момчето.

– Ами значи тъкмо от оня тип, дето не им трябват войни.

– Опасна Тиква казва, че... – момчето се съсредоточи и устните му се задвижиха, преди да изрече думата, като че ли изпробваше произношението ѝ наум – ... че е не-ет-ично.

– Точно така, Морис – обади се пискливият глас. – Опасна Тиква казва, че не трябва да живеем от измама.

– Слушай, Праскови, *измамата* е в същността на хората – отвърна Морис. – Те са толкова настървени да се мамят непрекъснато, че избират правителства да го вършат вместо тях. *Ние* им предлагаме нещо срещу парите. Сполетява ги ужасна напаст от плъхове, плащат на свирач, всичките плъхове се изнизват от града след хлапето, скок-подскок, край на тормоза, всички са щастливи, че вече никой не им препикава брашното, благодарното население преизбира правителството, всички ликуват. *Добре* похарчени пари по мое мнение.

– Ама има напаст само защото ние ги караме да си мислят, че има – изписка Праскови.

– Е, скъпа моя, в бюджета на всичките тия малки правителства са предвидени пари за ловци на плъхове, схващаш ли? Не знам що се тормозя с всички вас, наистина.

– Да, ама ние...

Те осъзнаха, че колата е спряла. Отвън, в дъжда, се разнесе подрънкване на хамут. После фургонът се разклати и се чу шум от бягащи стъпки.

Нечий глас в тъмнината навън попита:

– Там вътре има ли някакви *магьосници*?

Пътниците се спогледаха в почуда.

– Не? – отвърна хлапето, от типа „не“-та, които питат: „Защо се интересувате?“.

– Ами някакви *вещици*? – продължи гласът.

– Не, никакви вещици – поклати глава хлапето.

– Добре. Там вътре има ли някакви тежко въоръжени *тролове*, наети от пощенската компания?

– Съмнявам се – намеси се Морис.

Настъпи пауза, изпълнена с трополенето на дъжда.

– Окей, ами върколаци? – обади се гласът накрая.

– Как изглеждат? – попита хлапето.

– О, ами изглеждат съвсем нормално точно до момента, в който стават целите, тъй де, в косми и зъби и огромни лапи и скачат през прозореца върху ти – потрепери гласът. Говорещият сякаш проверяваше по списък.

– Ами всички имаме косми и зъби – каза хлапето.

– Тогава значи *сте* върколаци?

– Не.

– Добре, добре. – Последва още една пауза, изпълнена с шума на дъжда. – Окей, вампири – продължи гласът. – Нощта е мокра, няма да ви се лети в такова време. Някакви вампири там вътре?

– Не! – ядоса се момчето. – Ние сме напълно безвредни!

– О, боже! – измърмори Морис и се навря под седалката.

– Това е утеха – отвърна гласът. – В тия времена човек не може да бъде прекалено предпазлив. Наоколо има доста странни хора.

През прозореца бе наврян арбалет и гласът каза:

– Парите и живота. Оферта две в едно, схващате ли?

– Парите са в куфара на покрива – чу се гласът на Морис отдолу.

Разбойникът се втренчи в мрака на фургона.

– Кой каза това?

– Ъ-ъ, аз – смотолеви момчето.

– Не забелязах да си отваряш устата, хлапе!

– Парите са на покрива. В куфара. Но ако бях на ваше място, не бих...

– Ха, сигурно не би – прекъсна го разбойникът. Маскираното му лице се махна от прозореца.

Момчето взе свирката от седалката до него. Беше от тези, които наричаха цафари, макар че вече никой не можеше да си спомни откога цакаха за тях доста над два пенса.

– Извири „Грабеж с насилие“, хлапе – приглушено изръмжа Морис.

– Не може ли просто да му дадем парите? – обади се Праскови. Гласът ѝ беше съвсем изтънял.

– Парите са, за да ни ги дават на нас – натъртено отсече Морис.

Над главите си чуха как сандъкът проскърцава, докато разбойникът го смъкваше от покрива на фургона.

Момчето послушно вдигна свирката и изкара няколко ноти. Последваха редица звуци. Чу се изскърцване, тупване, нещо като сборичкване и накрая много кратък писък.

Когато се възцари тишина, Морис се покати обратно на седалката и подаде глава от фургона в тъмната и мокра нощ.

– Добър човек – отбеляза той. – Благоразумен. Колкото повече мърдаш, толкова по-силно хапят. Май още няма сериозни поражения? Браво. Ела малко по-насам, да те виждам. И внимателно, ей! Не искаме никой да се паникьосва, нали?

Разбойникът се появи в кръга от светлината на фургона. Пристъпяше много бавно и внимателно, широко разкрачен. И тихо скимтеше.

– А-а, ето на – жизнерадостно го посрещна Морис. – Изприпкаха право по крачолите ти, нали? Типичен номер при плъховете. Само кимни, щото не искаме да ги дразним. Не е за приказки докъде могат да стигнат работите.

Разбойникът кимна много бавно. После присви очи.

– Ти си *котка*? – измънка той, след което кръстоса поглед и изпъшка.

– Казах ли да говориш? – сопна се Морис. – Не мисля, че казах да говориш, а? Кочияшът избяга ли, или го уби?

Физиономията на мъжа се изопна.

– А-а, бързо сващаш, *харесвам* това у разбойниците – ухили се Морис. – На тоя въпрос можеш да отговориш.

– Избяга – с пресипнал глас отговори разбойникът.

Морис пъкна глава обратно във фургона.

– К'во шъ ка'ете? – смигна той. – Карета, четири коня, може би разни ценности в пощенските чували... сигурно, ехе, хиляда долара или повече. Хлапето може да кара. Струва си да се пробваме?

– Това е *кражба*, Морис – укори го Праскови. Тя седеше на седалката до момчето. Беше плъх.

– Не е *кражба* като кражба – защити се Морис. – По-скоро е... *откривателство*. Кочияшът е избягал, така че е... нещо като спасяване. Ами да, точно така, можем да я върнем срещу наградата. Така е много по-добре. И е законно. Ще действаме ли?

– Хората ще задават прекалено много въпроси – изтъкна Праскови.

– Ако просто я оставим, някой *ияули* ще я открадне – занарежда Морис. – Някой крадец ще си я присвои! Много по-добре е ние да я вземем, нали? *Ние* не сме крадци.

– Ще я *оставим*, Морис – каза Праскови.

– Ами тогава хайде да откраднем коня на разбойника – настоя той, сякаш вечерта нямаше да завърши както трябва, ако не откраднеха *нещо*. – Да откраднеш от крадец не е кражба, щото се нулира.

– Не можем да стоим тук цяла нощ – обърна се момчето към Праскови. – Има право.

– Точно така! – спешно се намеси разбойникът. – Не можете да стоите тук цяла нощ!

– Точно така – обади се хор от гласове от панталоните му, – не можем да стоим тук цяла нощ!

Морис въздъхна и отново надникна през прозореца.

– *Окей* – проточи той. – Ето какво. Ще стоиш съвсем мирно и ще гледаш само напред и няма да пробваш никакви номера, защото ако понечиш, само да изрека думичката...

– Не я изричай! – В гласа на разбойника се долавяше още по-голяма припряност.

– *Добре* – продължи Морис – и ще вземем коня ти за наказание, а ти можеш да вземеш фургона, щото това ще е кражба и само на крадците им е позволено да крадат. Нещо против?

– Каквото кажеш! – обади се разбойникът, а после размисли и бързо добави: – Но, моля те, не казвай *нищо*!

Той заби поглед напред. Видя момчето и котката да излизат от фургона. Чу различни звуци зад гърба си, докато му взимаха коня. И се сети за мечата си. Хубаво, от тази сделка щеше да вземе цяла пощенска кола, но съществува и такова нещо като професионална гордост.

– *Добре* – прозвуча след малко гласът на котката. – Ние сега си тръгваме, а ти трябва да обещаеш да не мърдаш, докато не изчезнем. Обещаваш ли?

– Честна разбойническа – отвърна той, бавно протягайки ръка за меча си.

– Добре. Вярваме ти – обади се котката.

Мъжът усети как панталоните му олекват, докато плъховете се изнизваха от тях и чу подрънкването на хамута. Изчака момент, после се извъртя, изтегли меча си и се втурна напред.

Всъщност съвсем малко напред. Нямаше да падне толкова тежко, ако някой не му беше овързал връзките на обувките.

Казваха, че е изумителен. Наричаха го Изумителният Морис. Той никога не беше целял да е изумителен. Просто така се случи.

Усети, че нещо странно стана оня ден, точно след обяда, когато погледна отражението си в една локва и си помисли: „Това съм аз“. Дотогава никога не беше *осъзнавал* това. Разбира се, беше трудно да си спомни как е разсъждавал, преди да стане изумителен. Струваше му се, че съзнанието му е било просто някакъв вид супа.

А после се прибавиха и плъховете, които живееха под купчината смет в един ъгъл от територията му. Той осъзна, че има нещо образозовано в плъховете, когато скочи върху един, който попита:

– Не може ли да го обсъдим?

Тогаваша част от неговото изумително ново съзнание му рече: „Не можеш да изядеш няко-

го, който говори. Поне не и преди да чуеш какво има да казва“.

Плъхът беше Праскови. Тя не беше като другите плъхове. Както и Опасна Тиква, Невли Зай, Загар, Свинскибут, Големи Икономии, Токсинчо и всички останали. Но пък и Морис вече не беше като другите котки.

Другите котки изведнъж се оказаха *глупави*. И така, Морис започна да се движи с плъховете. С тях можеше да си поговори. Те го приемаха добре, стига да не изядеше някого от познатите им.

Плъховете дълго се тревожиха защо внезапно са станали толкова умни. Морис смяташе това за загуба на време. Нещата просто се случваха. Но плъховете продължаваха да умуват дали не е от нещо, което са изiali от купчината боклук, въпреки че дори на Морис му беше ясно, че това не би могло да обясни как *той* се е променил, защото той никога не би ял боклук. И със сигурност не би ял боклук от *онази* купчина, като знаеше откъде идва...

Той смяташе, че плъховете са, честно казано, *тъпички*. Интелигентни, да, ама *тъпички*. Беше живял по улиците четири години и почти не му бяха останали уши, имаше белези по целия си нос и беше *умен*. Походката му беше толкова наперена, че ако забързаше малко, се препъваше. Когато вирваше опашка, хората трябваше да я заобикалят. Той смяташе, че трябва да си *умен*, за да живееш четири години по тези улици, с всичките им кучешки банди и

свободно практикуващи кожари. Един погрешен ход и вече си обяд и чифт ръкавици. Да, *налагаше* се да си умен.

Трябваше и да си богат. Отне му известни усилия да го обясни на плъховете, но Морис бе изръшкал града и бе научил как стават работите, и парите, натъртваше той, са ключът към всичко.

И тогава един ден видя глуповатата физиономия на момчето, което надуваше свирката си, сложило шапка за монети пред себе си, и му хрумна идея. Изумителна идея. Просто се пръкна, буфф, ей така изведнъж. Плъхове, свирка, глуповидно момче...

И му каза:

– Ей ти, с глупавата физиономия! Искаш ли да направиш състоян... не бе, хлапе, тук долу съм...

Зазоряваше се, когато конят на разбойника излезе от дебрите, мина един пролом и спря в приятна горичка. Долу в ниското се простираще долина, градът се гушеше досами бреговете на речното русло.

Морис се изхлузи от дисагите и се протегна. Момчето с глуповатия вид помогна на плъховете да излязат от другата торба. Те прекараха пътуването скупчени върху парите, но бяха твърде любезни да признаят, че никой не иска да спи в една торба с котката.

– Как му е името на този град, хлапе? – попита Морис, седнал върху камък и вперил пог-